

Da li je i demokratija deo evropskih ekonomskih problema?

Farid Zakarija

Ovih dana Evropu potresaju ekonomski i politički protesti.

Silazna spirala je podstakla velike debate o mogućnostima **štednje** – ideje po kojoj vlade sa velikim deficitom budžeta moraju da ga smanje prvenstveno smanjenjem javnog troška. Ne dovedu li vlade svoje budžete u red, po ovom konceptu, one neće biti u mogućnosti da pozajmljuju novac i součiče se sa fiskalnim košmarom – stalnim rastom kamatnih stopa.

Međutim, problem je u tome što ukoliko vlade smanjuju trošak u već depresiranim ekonomijama, to uzrokuje još sporiji rast. Na primer, otpušteni vladini službenici će početi da kupuju manje roba i usluga što će značiti i manje poreza a time zapravo i veći deficit.

Zato, ekonomisti kao Pol Krugmen ističu da treba napustiti program štednje, trošiti više i tako staviti budžete u službu oporavka ekonomije. Problem, po mišljenju kenzijanaca kao što je Krugmen, je što su evropske elite, naročito u Nemačkoj prihvatile pogrešnu ekonomsku doktrinu.

Boraveći kratko, nedavno u Evropi, ne mislim da su evropske elite, naročito nemačke, zaista prihvatile neki alternativni pogled na ekonomiju iako većina shvata da sasecanje troška za vreme recesije još više usporava ekonomiju.

Ali evo o čemu se radi: Zapravo, oni ne veruju da će ijedna vlada u krizi svoj budžet staviti u službu za oporavak ekonomije. Smatraju i da mnoge od problematičnih zemalja imaju nekonkurentne ekonomije, osakaćene lošim regulatornim i poreskim okvirom i velikim neefikasnim vladama, sa stalno rastućim pravima i beneficijama njihovih građana. Krize otvaraju mogućnost za otpočinjanje sveobuhvatne reforme. Tržišta su signalizirala da neće davati zajmove ovim vladama sve dok ne preuzmu mere kako bi zavele red u svojoj kući, pa je to zlatna prilika da se ove reforme sprovedu.

Mnogi Nemci i severni Evropljani sa kojima sam pričao izgleda da shvataju da pametna stvar koju mogu da urade je da troše sada a štede kasnije. Ali, mnogi u Evropi, naročito u Nemačkoj, misle da to kasnije neće nikad doći.

U stvarnosti vlade uvek troše, troše i u loše dane a kad dođu dobri troše još više. Stoga neslaganja neće biti zapravo među ekonomistima koliko među političarima.

Teške stvari su u pitanju jer ono što mnoge ljude u osnovi brine je pitanje **da li je sama demokratija postala deo problema?** Uostalom, na Zapadu su zadnje četiri decenije političari dobijali glasove na izborima obećavajući glasačima više beneficija, veće penzije i više zdravstvene brige. Pitanje je da li mogu biti uopšte izabrani ako bi obećavali manje?

To je ono što zaustavlja mnoge Evropljane da odbace štednju i prihvate još jedan krug stimulativne potrošnje. Mislim da ovu zabrinutost dele i mnogi u SAD.

Post Farida Zakarije, postavljen na blogu CNN.